

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

РАЗПОРЕЖДАНЕ

гр. София, 09 август 2024 г.

С определение № 1863 от 03.07.2024 г. по т. д. № 306/2024 г. по описа на ВКС, ТК, състав на Първо търговско отделение е приел, че са налице предпоставките на чл. 292 ГПК и е предложил на Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по следния правен въпрос: **„За връзката между действията на делинквента – водач на МПС и поведението на увредения при извършване преценка дали увреденият е допринесъл за настъпване на вредите съгласно чл. 51, ал. 2 ЗЗД, когато е малолетно лице и е пътувало в МПС, управлявано от делинквента, без използване на обезопасителна система в нарушение на Глава II, раздел XXV от Закона за движението по пътищата“.**

Наличието на предпоставките по чл. 292 ГПК за постановяване на тълкувателно решение е обосновано от касационния състав с констатираната в определението противоречива практика по поставения въпрос, обективизирана в постановени по реда на чл. 290 ГПК решения на състави от Гражданската и Търговската колегии на ВКС.

Според част от съдебната практика *пострадалото малолетно дете не допринася за настъпване на вредите съгласно чл. 51, ал. 2 ЗЗД, когато пътува в МПС, управлявано от делинквента, без правилно използване на обезопасителна система с оглед вменената на водача в тези случаи завишена грижа*. В този смисъл са следните решения на ВКС: решение по гр. д. № 50177/2016 г. на IV г. о.; решение по т. д. № 1879/2019 г. на I т. о.; решение по т. д. № 2722/2019 г. на II т. о.; решение по т. д. № 972/2021 г. на I т. о.; решение по т. д. № 2637/2021 г. на I т. о. и решение по т. д. № 1692/2022 г. на II т. о. В тях еднозначно се приема, че преценката дали пострадалият е допринесъл за настъпване на вредите съгласно чл. 51, ал. 2 ЗЗД, в случай, че е малолетен и е пътувал без използване на обезопасителна система, следва да се основава на конкретните обстоятелства по спора – според неговата възраст, ръст и тегло, като се провежда разграничение между поведението на делинквента и на пострадалия с оглед на тяхното значение за настъпване на вредите и се отчита и вменената на водача завишена грижа, когато в превозното средство пътува дете. В съдебните актове е посочено, че хипотезата на пътуващо в превозно средство малолетно дете е детайлно уредена в Закона за движението по пътищата по отношение на приложимите обезопасителни системи за деца според възрастта, ръста и теглото им (чл. 137в, ал. 2 и чл. 137б ЗДвП), като е въведена административнонаказателна отговорност за водач, който превозва деца в нарушение на изискванията на глава II, раздел XXV на закона (чл. 183, ал. 4, т. 10 ЗДвП). При неправилно обезопасяване на малолетното дете, основанийето, на което приносят му по смисъла на чл. 51, ал. 2 ЗЗД би могъл да се изключи, произтича от вменената на водача завишена грижа в случаите, когато в превозното

средство пътува дете. Малолетният не формира правно валидна воля и не може да му се вмени задължението за обезопасяване съгласно изискванията на глава II, раздел XXV ЗДвП. Това е установено от закона задължение на водача на МПС, превозващ малолетния, като неизпълнението на това задължение се явява част от цялостното виновно и противоправно поведение на водача. Разрешението се споделя както в хипотеза на виновно за ПТП лице – родител на пострадалото необезопасено превозвано дете (решение по гр. д. № 50177/2016 г. на ВКС, IV г. о., решение по т. д. № 2722/2019 г. на ВКС, II т. о., решение по т. д. № 1879/2019 г. на ВКС, I т. о. и решение по т. д. № 1692/2022 г. на ВКС, II т. о.), така и в хипотеза, в която делинквент е лице, различно от водача на МПС, превозващо необезопасено малолетно лице, т. е. в хипотеза на ангажирана за вреди гражданска отговорност на лице, което не е длъжало на увредения малолетен длъжника от закона завишена грижа (решение по т. д. № 2637/2021 г. на ВКС, I т. о.).

В обратен смисъл е даден отговор на поставения въпрос в решение № 31/29.02.2024 г. по т. д. № 2413/2022 г. на ВКС, I т. о., а именно че: *когато при пътен инцидент по причина на водач на МПС не е осъществен надзор от родителя на малолетното дете да използва система за обезопасяване или обезопасителен колан, е приложима разпоредбата на чл. 51, ал. 2 ЗЗД, съответно на общата постановка, че е достатъчно вредоносният резултат да бъде в причинна връзка, макар и при невиновното бездействие на увредения, но и при съобразяване задълженията на водача по чл. 132, т. 2 от ЗДвП за завишена грижа.* Според задължителните постановки в т. 7 от Постановление № 17/18.11.1963 г. на Пленума на ВС и на приетото в Тълкувателно решение № 88/12.09.1962 г. на ОСГК на ВС разяснение, чл. 51, ал. 2 ЗЗД намира приложение и в случаите, когато пострадалото при злополука малолетно дете е допринесло за настъпване на вредоносния резултат поради неупражнен по отношение на него надзор от родителите му, като е достатъчно вредоносният резултат да е в причинна връзка макар и с невиновното действие или бездействие на пострадалия. С оглед на това следва да се приеме, че като пътници в превозно средство децата, включително малолетните, са участници в движението и за тях са установени задължения, изпълними чрез законните им представители. Задължението на малолетното дете като пътник в превозното средство да използва система за обезопасяване или обезопасителен колан не е изключено от установеното от закона самостоятелно задължение на водача по чл. 132, т. 2 ЗДвП. Неизползването на система за обезопасяване или обезопасителен колан не изпълнява условието за безопасен превоз при пътуване, но паралелно с това е установено и съществува самостоятелно задължение по чл. 137а – чл. 137д, вр. чл. 1 ЗДвП за обезопасяване на пътника, намиращ се в превозното средство. Законът действително вменява завишена грижа при превоз на деца, аргумент за което е предвидената административнонаказателна отговорност на водач, превозващ деца в нарушение изискванията на глава II, раздел XXV ЗДвП (чл. 183, ал. 4, т. 10 ЗДвП), каквато отделна административнонаказателна отговорност по отношение на превоза на други пътници не е предвидена. Разрешението следва да е идентично независимо дали делинквентът е неупражнилият надзор родител на пострадалото дете или е трето лице. При съпоставяне на

поведението на увреденото лице с това на делинквента и отчитане на тежестта на допуснатите от всеки нарушения, довели до настъпване на вредоносния резултат, нарушението на водача по чл. 132, т. 2 ЗДвП, причинил пътнотранспортното произшествие, е от значение за обема на отговорността му, в аспект на завишение.

Това разрешение се споделя и в решение № 64/16.05.2019 г. по т. д. № 1781/2018 г. на ВКС, II т. о., според което „вината на пострадалия не е елемент от фактическия състав на чл. 51, ал. 2 ЗЗД и с оглед на това, способността на увредения да действа разумно и да предвижда евентуалните негативни последици от своите действия и бездействия са правно ирелевантни за института на съпричиняването. Разпоредбата на чл. 51, ал. 2 ЗЗД се прилага и в случаите, при които малолетно дете или невменяемо лице допринесе за настъпване на резултата, независимо от неспособността на тези субекти да действат разумно“. В посочения смисъл са и решение № 165/26.10.2010 г. по т.д. № 93/2010 г. на ВКС, II т. о., решение № 44/26.03.2013 г. по т. д. № 1139/2011 г. на II т. о.

По тези съображения в постановеното определение № 1863 от 03.07.2024 г. по т. д. № 306/2024 г. по описа на ВКС, ТК, касационният състав е приел, че е налице противоречиво произнасяне от състави на ВКС по формулирания правен въпрос съгласно разясненията, дадени в т. 2 от ТР № 2/28.09.2011 г. по тълк.д. № 1/2010 г. на ОСГТК на ВКС, поради което на основание чл. 292 ГПК е предложил на ОСГТК на ВКС да постанови тълкувателно решение.

С оглед изложеното намирам, че са налице предпоставките по 128, ал. 1 ЗСВ вр. чл. 4.1, вр. чл. 3 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия на Върховния касационен съд за приемане на тълкувателно решение от Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд по поставения въпрос в определение № 1863 от 03.07.2024 г. по т.д. № 306/2024 г. на ВКС, I т. о.

Ето защо

РАЗПОРЕЖДАМ:

I. Да се образува тълкувателно дело № 2/2024 г. по описа на ВКС, Гражданска и Търговска колегии, за приемане на тълкувателно решение по формулирания в определение № 1863/03.07.2024 г. по т. д. № 306/2024 г. по описа на ВКС, Първо търговско отделение, въпрос:

„За връзката между действията на делинквента – водач на МПС и поведението на увредения при извършване преценка дали увреденият е допринесъл за настъпване на вредите съгласно чл. 51, ал. 2 ЗЗД, когато е малолетно лице и е пътувало в МПС, управлявано от делинквента, без използване на обезопасителна система в нарушение на Глава II, раздел XXV от Закона за движението по пътищата.“

II. На основание чл. 6 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия във Върховния касационен съд определям следните двама докладчици за изготвяне на проект за тълкувателно решение:

Съдия Ерик Василев – ГК

Съдия Анжелина Христова – ТК.

III. Делото да се докладва на определените съдии докладчици за произнасяне по чл. 7.1 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия на Върховния касационен съд.

IV. Настоящото разпореждане да се публикува на вътрешния и външния сайт на ВКС – секция „Тълкувателни дела“, заедно с определение № 1863 от 03.07.2024 г. по т.д. № 306/2024 г. по описа на ВКС, I т.о.

**ГАЛИНА ЗАХАРОВА –
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**